

Sensorveiledning SØK1012 Makroøkonomisk analyse våren 2023

Eksamensoppgaven består av tre oppgaver som alle skal besvares. Vekting ved sensur er gitt i parentes. Eksamen arrangeres som hjemmeeksamen med alle hjelpemidler tilgjengelig, og sensur vil derfor legge ekstra vekt på forståelse og forklaring av relevante mekanismer.

Oppgave 1 (50%)

Relevant pensum er gitt i kompendiet som erstatter kapittel 16 i læreboken «Makroøkonomi» av Steinar Holden.

- a) Med utgangspunkt i konsumfunksjonen, udekket renteparitet og investeringsfunksjonen kan en forklare hvorfor økt rente gir lavere konsum, appresiert valuta og lavere investering. Neste steg er å forklare hvorfor dette gir lavere BNP, med særlig fokus på effekt av appresiert valuta som går via nettoeksport (og under antagelse om at Marshall-Lerner betingelsen holder). Videre må multiplikatoreffekter forklares, først forsterkende multiplikatoreffekt ved at lavere BNP reduserer konsum og investering ytterligere og dempende multiplikatoreffekt ved at lavere BNP påvirker skatter, import og real valutakurs.
- b) Phillipskurven (PK) viser sammenhengen mellom prisveksten på norske varer og aktivitetsnivået. Intuisjonen bak sammenhengen knyttes til lønnsforhandlinger og relativ forhandlingsstyrke for arbeidere.
- c) Renteregelen er basert på fleksibelt inflasjonsmål og avhenger av veksten i konsumprisene og produksjonsgapet, der vekst i konsumprisene er et veid snitt av vekst i innenlandske priser og vekst i importpriser (som avhenger av valutakurs og utenlandsk inflasjon). Dette gir uttrykket i oppgaveteksten, der renteregelen er en funksjon av prisveksten på norske varer, valutakursen og BNP-gapet. Det må forklares hvordan endring i ulike variabler i likningen påvirker sentralbankens rentesetting.
- d) IS-kurven skifter til venstre. Det må forklares intuitivt hvorfor kurven skifter, og effekten på aktuelle variabler må diskuteres. Sentralbanken responderer med å sette ned renten, og det må forklares hvorfor dette demper nedgangen i BNP. Ny likevekt har lavere BNP, lavere inflasjon, deprimert valuta og forbedret handelsbalanse. Det er verken optimalt eller mulig for sentralbanken å fullt ut nøytralisere etterspørselssjokket. I en lukket økonomi er det teoretisk mulig (men ikke ønskelig siden en vil ha gradvise renteendringer) å redusere renten så mye at økonomien returnerer til naturlig BNP og inflasjon lik inflasjonsmålet. I en åpen økonomi, er ikke dette mulig fordi redusert rente gir deprimert valuta og dermed økt importert inflasjon. Så selv om prisvekst på norske varer er som før (når renten settes så mye ned at $Y = Y^n$) er veksten i konsumprisene høyere enn målet pga økt importert inflasjon.

Oppgave 2 (30%)

Relevant pensum er gitt i Kap 21 (*High debt*) i læreboken «Macroeconomics. A European perspective» av Blanchard, Amighini og Giavazzi. Talleksempel tilsvarer en situasjon med

primærunderskudd og rente høyere enn BNP-vekst (omtalt som tilfelle 1 i forelesningsnotatene).

- a) Primærunderskudd og rente høyere enn BNP-vekst bidrar begge til å øke gjeldsgraden over tid og økningen blir stadig større. Gjeldsgraden er 50% i utgangspunktet og øker til henholdsvis 54% og 58,16% etter 1 og 2 år.
- b) Grafisk fremstilling er gitt i lærebok og forelesningsnotater (tilfelle 1). Figuren må forklares og bør vise utgangsposisjon og dynamikk.
- c) Til gitt vekstrate og rente kreves primæroverskudd for at gjeldsgraden skal holdes stabil på 50%. Beregninger viser at et primæroverskudd på 2% vil utligne effekten av høy rente i forhold til vekstrate slik at gjeldsgraden er stabil over tid. Dette kan illustreres grafisk ved at den rette linjen som viser gjeldsutvikling skiftes til høyre konsistent med primæroverskudd på 2% og skjæring med 45-graders linja for 50% gjeldsgrad (helning er den samme som i opprinnelig figur brukt i oppgave b).
- d) Gjeldsgraden kan reduseres gjennom høye primæroverskudd, høy BNP vekst og lave renter. Det bør diskuteres at primæroverskudd kan gi lavere vekst og høyere renter slik at gjeldsgraden likevel øker (ond sirkel av høy offentlig gjeld).

Oppgave 3 (20%)

Relevant pensum er gitt i Kap 18 og 19 i læreboken «Makroøkonomi» av Steinar Holden og i pensumartikkelen «Technological catch-up vs. divergence» av Hildegunn E. Stokke. Diskusjonen må inkludere to teoretiske argument for inntektskonvergens: Klassisk og teknologisk konvergens. Klassisk konvergens følger fra avtakende utbytte av realkapital (som antatt i Solow-modellen). Marginalproduktiviteten til realkapital avtar etter hvert som beholdningen av realkapital øker og gir derfor høyere vekstrate i land med lav BNP per innbygger. Teknologisk konvergens predikerer høyere produktivetsvekst i land med lavt produktivetsnivå pga. større læringspotensial fra teknologioverføring («The advantage of backwardness»). Diskusjonen om hvorvidt inntektskonvergens skjer i praksis må få frem at faktorer som ikke-fungerende markeder, svak rettsikkerhet/eiendomsrettighet, politisk ustabilitet, korrupsjon osv. kan tilsi at avkastningen av realkapital ikke er så høy som predikert av Solow-modellen og at nivå på humankapital og grad av åpenhet har betydning for hvorvidt land med lavt produktivetsnivå klarer å utnytte læringspotensialet fra teknologioverføring.